

MUĞLA VE YÖRESİ AĞIZLARINDA ŞİMDİKİ ZAMAN BİÇİMLERİ

Ali AKAR*

ÖZET

Türkçede şimdiki zaman biçimleri ve çekimleri, tarihi dönemlerden itibaren çok çeşitli yapılar ve şekiller göstermiştir. Bu bağlamda, Anadolu ağızları içinde kendine özgü bir yeri olan Muğla ağzında şimdiki zaman ekleri de çeşitlilik göstermektedir. Sayısı 10'u geçen şimdiki zaman biçimleri, Türk dilinin tarihi dönemlerinden kalma birtakım yapı ve şekilleri de kendi bünyesinde günümüze kadar taşımıştır. Bu yapılar, aynı zamanda günümüz Türk lehçelerinden Türkmençe, Kırgızca, Kazakça ve Nogayca ile de paralellik göstermektedir. Bu bakımdan Muğla ağzının, şimdiki zaman yapılarıyla, bir yandan tarihi lehçelerle, diğer yandan da çağdaş lehçelerle ilgisi ve ilişkisi vardır. Muğla ağzı, aynı zamanda Türkçedeki şimdiki zaman kavramının kullanım ve yaygınlığını göstermesi bakımından da tipik bir örnektir.

ABSTRACT

Present continuous forms and inflections in Turkish language have had many different structures and patterns since the early periods. In this context the affixes in the present continuous tense also vary in the dialect of Muğla which has its distinguished place in the dialects widely spoken in Anatolia. The dialect of Muğla has carried in its own body more than ten present continuous forms and some patterns handed down to the present form the early periods of Turkish language. At the same time these structures have close affinities with the Turkish dialects today such as Turkmenish, Kirghizish, Kazakish and Nogayish. The dialects of Muğla with its present continuous forms has close ties and relations with the old dialects on the one hand and with the contemporary ones on the other. Moreover, this dialect is a typical example as it shares the common use of present continuous tense in Turkish language.

Güney-Batı Anadolu ağızları içinde özel bir yeri olan Muğla ağzı ile ilgili olarak müstakil bir çalışma henüz yapılmış değildir. Muğla ağzı, daha çok bölge ağızları içinde ele alınarak değerlendirilmiştir. Ahmet Caferoğlu, 1941 yılında ilk baskısı yapılan *Anadolu Diyalektolojisi Üzerine Malzeme I* adlı eserinde Muğla ağzından iki örnek metin almıştır.¹ Zeynep Korkmaz, *Güneybatı Anadolu Ağızları* adlı eserinde Muğla ve yöresinden 7 metin olarak

---

* Yard. Doç. Dr., Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Böl.
MUĞLA, akar@mu.edu.tr

¹A. Caferoğlu, *Anadolu Diyalektolojisi Üzerine Malzeme I*, Ank. 1994 (2. Baskı) s. 137-138

bunları eserin fonetik inceleme bölümünde kullanmıştır.² Ahmet Caferoğlu'nun 1962'de yayımlanan "Muğla Ağzı" adlı makalesinde, şimdiki zamanın Muğla ağzındaki özel çekimi üzerinde durulduktan sonra 17 metin, ağız özellikleri ile verilmiştir.³ A.Bican Ercilasun, Muğla ağzıyla ilgili olarak yazdığı bir makalede bölge ağzında kullanılan şimdiki zaman eklerinden örnekler vermiş ve yalnız olumsuz şekillerde kullanılan *-yomaz* yapısının etimolojisini yapmıştır.⁴ Nurettin Demir, Güney-batı Anadolu ağızlarındaki şimdiki zaman eklerinden biri olan *-ik gelir*'in yapısını incelerken Muğla ağzından derlenen metinleri esas almıştır.⁵ Bunların yanında çeşitli üniversitelerde dar bölgeler (köy, bucak ve ilçe gibi) esas alınarak yüksek lisans ve bitirme tezleri yapılmıştır.⁶

TÜRKÇEDE ŞİMDİKİ ZAMAN ÇEKİMİ

Türk dilinde şimdiki zaman çekimi, değişik dönemlerde ve lehçelerde çok çeşitli yapı ve şekillerle yapılmıştır. Tarihi ve çağdaş lehçelerdeki şimdiki zaman şekilleri üzerine yapılan bir araştırmada altmıştan fazla farklı yapıda şekil karşımıza çıkmaktadır.⁷ Bu farklılar daha çok fonetik değişmelerden kaynaklanmakta, esasen Türk dilinin bütün lehçe ve şivelerinde şimdiki zaman kavramı ve şekillerinin ortak bir dil mantığında birleştiği görülmektedir. Bu kadar farklı fonetik şeklin dört ana maddede birleştiği aynı araştırmada ortaya konmuştur.⁸

Köktürk ve Uygur metinlerinde şimdiki zamanın, geniş zaman ekleri ile karşılandığını görüyoruz.⁹ Karahanlı Türkçesi de bu yapıyı devam ettirmiştir.¹⁰ Harezmi Türkçesinde şimdiki zaman, *ana fiil+zarf-fiil eki (-A, -I)+tur-ur+şahıs zamiri* biçiminde oluşturulmaktadır.¹¹ Tarihi Kıpçak Türkçesi metinlerinde *ana*

²Zeynep Korkmaz, **Güney-batı Anadolu Ağızları-(Fonetik) Sesbilgisi**, Ank. 1994 (2. Baskı), s. 94-102

³A. Caferoğlu, "Muğla Ağzı" **TDAY Belleten-1962**, s. 107-130

⁴A. Bican Ercilasun, "Muğla Ağzında Kullanılan Bir Şimdiki Zaman Şekli", **Şükrü Elçin Armağanı** (H.Ü. yay.) s. 261-262

⁵Nurettin Demir "Güney-batı Anadolu Ağızlarında Kullanılan Şimdiki Zaman Eki *-ik gelir*", **Uluslar Arası Türk Dili Kongresi 1992** (26 Eylül-1 Ekim 1992) Ank. 1996, s. 43-56

⁶ Ali Akar, "Genel Özellikleriyle Muğla Ağzı", Osmanlı'nın 700. Yılında Muğla Sempozyumu, 6-7 Mayıs 1999 Muğla (Basılmamış Bildiri).

⁷ Vahit Türk "Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri", **TDAY Belleten** 1996, s. 291-340

⁸ Vahit Türk, a.g.m., s. 339

⁹ A. von. Gabain, **Eski Türkçenin Grameri** (Çev.: M. Akalın), Ank. 1988, s. 84

¹⁰ **Tarihi Türk Şiveleri**, (Çev. Mehmet Akalın) Ank. 1984, s. 160

¹¹ a.g.e., s. 205

fiil+zarf-fiil eki (-A)+dur olarak karşımıza çıkıyor.¹² Eski Anadolu Türkçesinde şimdiki zaman, *yori-* ve *tur-* fiilleriyle karşılanmış, 15. Yüzyıldan sonra ise *yori-*, *-yor* şeklinde ekleşerek günümüz Türkiye Türkçesi yazı dilindeki şimdiki zaman formunu oluşturmuştur.¹³

Anadolu ağızlarında şimdiki zamanın çekimi, genellikle Eski Anadolu Türkçesi döneminden itibaren şekillenmeye başlayan ve *yori-* fiilinin yardımcı fiil olarak kullanılmasıyla ortaya çıkan yapının çeşitli fonetik yansımalarıyla yapılmaktadır.¹⁴

MUĞLA VE YÖRESİ AĞIZLARINDA ŞİMDİKİ ZAMANIN ÇEKİMİ

Esas çalışma konumuz olan Muğla ve yöresi ağızlarında ise şimdiki zaman yapıları, Anadolu ağızları içinde özel bir yere sahiptir. Muğla bölgesi ağızlarında şimdiki zaman çekiminde zengin bir ağız tabakalaşmasına rastlıyoruz. Bölgede, bir yandan Eski Anadolu Türkçesi geleneğine bağlı olarak gelişen *yori-* şekilli yapılar, diğer taraftan Hazar ötesi Türkmen ve Kıpçak ağızlarındaki *yat-*, *dur-*, *otur-* gibi tasvir fiillerinin yardımcı fiil işlevinde kullanımıyla oluşturulan şimdiki zaman çekimleri karşımıza çıkmaktadır. Bu farklı çekimler, kuşkusuz, buraya yerleşen değişik Türk oymaklarının iskan durumu ile yakından ilgilidir. Ağız araştırmalarında boy-ağız ilişkisi şimdiye kadar yeterince ortaya konulamadığından¹⁵ meselenin bu yönüne temas edemeyeceğiz.

Muğla ve yöresi ağızlarında rastlanılan şimdiki zaman yapıları şunlardır:

1. *-yori + şahıs zamiri*

Muğla ağzında yazı dilimizdeki şimdiki zaman ekiyle aynı şekilde gelişen *yori* biçimi de kullanılır. Tarihi Türkiye Türkçesi metinlerinde gördüğümüz *-A yori-r* şimdiki zaman biçimi, Muğla bölgesi ağızlarında sondaki akıcı ünsüz *-r*'yi düşürmüş ve kelime, dudak uyumuna girerek tek şekilli *-yori* biçiminde 3. tekil şahıslar için kullanılır olmuştur. Bu yapı, Fethiye'de, hemen hemen tek ve yaygın şimdiki zaman biçimi olarak karşımıza çıkar.

uyduruyoru “uyduruyor” (K-1); *kalıyoru* “kalıyor” (K-1);
bakınıyoru “bakınıyor” (K-1); *veriyor* “veriyor” (K-1); *oluyoru*

¹² a.g.e., s. 119

¹³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İst. 1993 (20. baskı), s. 280

¹⁴ Tuncer Gülensoy "Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki", *Türk Kültür Araştırmaları* (İbrahim Kafesoğlu Armağanı), Ank. 1985. s. 291

¹⁵ Zeynep Korkmaz, "Anadolu ağızlarının etnik yapı ile ilişkisi sorunu", *TDAY-Belleten* 1971, s. 21

“oluyor” (K-1); *geliyoru* “geliyor” (K-1); *doğuyoru* “doğuyor” (K-9)

Bölge ağzında, yine *-yoru* ile birlikte *-yo* şekli de kullanılmaktadır. *-yor* ekinin sonundaki akıcı ünsüz *-r* erimiş ve *-yo* şeklini almıştır.

pişiriyoz “pişiriyoruz” (K-1); *ķāķıyoñ* “kalkıyorsun” (K-1); *arayolar* “arıyorlar” (K-1); *geçmeyolar* “geçmiyorlar” (K-1)

3. Fiil + zarf fiil eki (-Ip/-I) + bat-

Muğla ağzında en önemli şimdiki zaman şekillerinden biridir. Bu yapıya diğer Türk lehçelerinden Türkmence, Kırgızca, Kazakça, Nogayca, Özbekçe ve Yeni Uygurca’da da rastlamaktayız. Türkmencede *yat-* yardımcı fiiliyle şimdiki zamanın (Konkret hezirki zaman) yapıldığını biliyoruz.¹⁶ Kırgızcada da *cat-* yardımcı fiili şimdiki zaman oluşturmada kullanılmaktadır.¹⁷ Kazak Türkçesinde “Nak osı şak” (=Tam şimdiki zaman) şeklinde de yine *yat-* fiilinin yardımcı fiil olarak kullanıldığını görmekteyiz.¹⁸ Nogaycada da buna benzer şimdiki zaman şekilleri vardır.¹⁹ Yine Özbek Türkçesinde aynı şekilde şimdiki zaman teşkiline rastlamaktayız.²⁰ Bu şekil, Modern Uygur Türkçesinde *vati-* (<*yat-*) şeklinde devam etmektedir.²¹

yat- tasviri fiili, *-Ip* zarf-fiil ekinin ünsüzüne benzeşme yoluyla *bat-* şeklini almıştır.

Diğer Anadolu ağızlarındaki şimdiki zaman ekleri ve yapılarından farklı olan bu zaman biçiminin, kurallı ve yaygın olarak yalnızca Muğla ağzında kullanılması, ancak ağız-boy ilişkilerinin tespitiyle mümkün olacaktır.

a) Fiil + zarf fiil eki (-Ip/) + bat- (<-Ip batır <-ıp yatur)

-Ip zarf-fiil eki ile oluşturulan bu yapı, *batırı*, *batı*, *batı* (<*yat-ı-r-ır*) şekilleriyle karşımıza çıkmaktadır.

sarı su *akıp-batı* “sarı su akıyor” (K-5), *hazıllanıp-batırı* “hazırlanıyor” (K-1); ğazal *olup-batırı* “gazel oluyor” (K-1); pırzola *yapıp-batırı* “pırzola yapıyor” (K-1); *bişirip-batılar* “pişiriyorlar” (K-1); *gelip-batırı* “geliyor” (K-1); hindi elbise *olupbatı* “şimdi elbise oluyor” (BY, 756); bunlā *aldırıpbatı* sesimi

¹⁶ P. Azimov, G. Sopiye, Ya Çönñeyev, *Türkmen Dili*, Aşgabat 1974, s. 222-233

¹⁷ *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I*, Ank. 1991, s. 1068-1069

¹⁸ Ş. Bekturov-M. Sergaliyev, *Kazak Tili*, Almatı 1994, s. 116-117

¹⁹ *bara-yatır-man, bara otur-man, bara-yür-men*, PhTF I, Wiesbaden 1959 s. 479

²⁰ Volkan Coşkun, *Özbek Türkçesi Grameri*, Ank., 2000, s. 130

²¹ Rıdvan Öztürk, *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Ank., 1997, s. 130-131

“bunlar aldırıyorlar sesimi” (Y, 362); çocuk *ağlêp batıdı* “çocuk ağlıyordu” (Yer, 74); *oynepbatı* “oynuyor” (Yer, 95); e’mek yapıp *batırîsek* “ekmek yapıyorsak” (Yer, 100); televizyonda *çıkıpbatır* ya “televizyonda çıkıyor ya” (Yer, 116); bişey *görüpbatırı* “bir şey görüyor” (Yer, 119) şimdi *bakıp batırız* “şimdi bakıyoruz” (Tur. 1149)²²

b) Fiil + zarf fiil eki (-I) + bat- (<I yat-)

Bu yapıda, -I zarf-fiil eki, temel fiille yardımcı fiili bağlama görevini üstlenmektedir. -I zarf-fiili, tarihi ve çağdaş lehçelerde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

siz oruç *dutu-batî* misiniz “siz oruç tutuyor musunuz?” (K-6); *oturu-boturduñ* “oturuyordun” (K-1); hindi bazardan hazır *alimbatır* a “şimdi pazardan hazır alınıyor ya” (BY, 726); hindikilê ince *gonuşubatı* “şimdiler ince konuşuyor” (BY, 734); *gonuşu batırın* “konuşuyorum” (Ç, 895); *dutu batırlâ* ğari “tutuyorlar gayri” (Ç, 566); mülada *gonuşu batırın* gibi ğonuşyon “Muğla’da konuşuyor gibi konuşuyorum” (Ç, 895); *gonuşu batır* “konuşuyor” (Ç, 2226); *ölü batılâ* “ölüyorlar” (Ç, 1351); *bakı batırın* “bakıyorum” (Tur. 1290-1292); ğız olduğunu *bilmê batısın* “kız olduğunu bilmiyorsun” (Tur. 1071)

4. Fiil + zarf fiil eki (-Ip/-I) + dur-

dur- fiili şimdiki zaman oluşturmada Karahanlı, Harezmi, Çağatay gibi tarihi lehçelerde, günümüzde ise Türkmen²³, Kırgız²⁴ ve Kazak²⁵ Türkçelerinde kullanılmaktadır. Bu fiil, Muğla ve yöresi ağızlarında da şimdiki zaman oluşturmada yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

a) Fiil + zarf fiil eki (-Ip) + dur-

durup-duru “duruyor” (K-4); *yayılp-duru* “yayılıyor” (K-4); *duyub-durmuş* “duyuyormuş” (K-9); *ölüp-durmuş* “ölüyormuş” (K-9); ne *gelip gidip durun* dedi bene “niye gelip gidiyorsun dedi bana” (BY, 3078); künyê olü, boyun zenciri *olup-duru* “künye oluyor, boyun zinciri oluyor” (BY, 378); çay *demleyipdurun* “çay demliyorum” (BY, 632); *uğraşıp-duruz* “uğraşıyoruz” (BY, 934); gül *sallayıp-duruyor* bule “gül sallıyor böyle” (Tur. 203); işan

²²Krş. *yuğurup-batırın* 76/21; *dökülüp-batı* 75/43-44; *aramı batır-ımuş* 75/11; *et ğızardı-batımiş* 72/2; *pusat yike-patırız* 73/12; *gelemî-patırın* 73/13(GBAA); *biz üşüyü-batırız* 124/24 (MA)

²³P. Azımov, ... a.g.e, s. 222-233

²⁴Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, Ank. 1991, s. 1068-1069

²⁵Ş. Bekturov-M. Sergaliyev, a.g.e, s. 116-117

üzülüp duru tabi “insan üzülüyor tabii” (Tur. 569); atatürk tınas tepede *mevzilenip-duru* “Atatürk Tınaztepe’de mevzileniyor” (Tur. 770); *dinlēp-duruz* “dinliyoruz” (Tur. 1010); egmeg bulup *yēyip duruz* “ekmek bulup yiyoruz” (Tur. 1082); bene *bakışip-durulā* “bana bakıyorlar” (F 1634)

b) Fiil + zarf fiil eki (-I) + dur-

hanı bi *yuvarlanı-duru* “hani bir yuvarlanıyor” (Tur. 861); ule üstünü karşı *püskürü-duru* “öyle üstüne karşı püskürüyor” (Tur. 898); kendi kendini laf *ēdi-durūsun* “kendi kendine laf ediyorsun” (Tur. 902); yanında *ķorķu-durun*, ödüm ķopup duru (Tur. 1103) “yanında korkuyorum, ödüm kopuyor”

c) Fiil + geniş zaman eki (-Ar) + dur-

Aslında, geniş zaman eki olan –Ar, Tur ağzından alınan bir örnekte şimdiki iki fiili sürekli şimdiki zaman anlamı katarak birleştirmiştir.

olan evinde *yapar-durulā* “oğlan evinde yapıyorlar” (Tur. 394)

5. Fiil + zarf fiil eki (-ip) + bar-

Hareket ifade *bar-* “var-“ fiilinin yardımcı fiil olarak kullanılmasıyla yapılan bir şimdiki zaman şeklidir. Bu yapıda Eski Türkçedeki kelime başı *b-* ünsüzü korunmuştur.

varıp-barımiş “varıyormuş” (K-5); onu *gidip-barın* “ona gidiyorum” (BY, 2041); *gidip-barın* dēyoru “gidiyorum diyor” (BY, 1437); işCininen geldi işCininen *gidip-barı* ama mutluyuz “işçilikle geldi, işçilikle gidiyor, ama mutluyuz” (BY, 1852); birbirimizi çifte *gidi-pbarıdıķ* “birbirimize çifte (çift sürmeye) gidiyorduk” (Yer 215)²⁶

6. Fiil+zarf fiil eki (-ik (<-ip) + gel-

gelip-gelī “geliyor”(K-9); *gelik-geli* “geliyor” (K-5); *banıg-geli* “banıyor” (K-5); *ganıp-geli* “kanıyor, inanıyor”(K-5)²⁷

7. Fiil + zarf fiil eki(-I) + yomaz (<yorırmaz<yorı-r-maz)

yorı- fiilinin geniş zaman olumsuz 3. teklik şahıs şekliyle oluşturulan bu yapı, hece yutumuyla (haplologie) –*yomaz* biçiminde kalıplaşmıştır.²⁸

²⁶Krş.: *n edip-bāsiñ ğı* 73/34; *gidip-barın* 78/13; *gidiP-barıs* 73/14 (GBAA)

²⁷Krş.: *gek gelmiş* 126/8 (MA); *zalım gelin geliK geli* 72/22 (GBAA)

²⁸Bu yapı hakkında Bk. A. Bican Ercilasun, a.g.m.

Ƙalkı-yōmaz “kalkmıyor” (K-5); *bēni-yomazlar* “beğenmiyorlar” (K-6)²⁹

7. *Fiil+zarf fiil eki (-Ip)+otur-*

Çağdaş lehçelerden Türkmençe³⁰, Kırgızca³¹, Kazakça³² ve Nogaycada³³ şimdiki zaman oluşturmada kullanılan bu fiil, Fethiye yöresinden alınan iki örnekte görülmektedir.

durub-oturu “duruyor” (K-1); *diñelip-oturu* “ayakta duruyor”(K-1)

8. *Fiil + zarf-fiil eki (-Ip) + aş-(<aş-ar)*

aş- yardımcı fiil olarak kullanıldığı bu yapıya Ula yöresinden alınan iki örnekte rastlanmıştır. Yardımcı fiil, şimdiki zamana süreklilik kazandırmaktadır.

sokulub-aşā "sokulmakta"; *oturub-aşā* "oturmakta", (UYA, s. 89)

9. *Fiil + zarf-fiil eki (-Ip) + ulaş-*

ulaş- fiilinin yardımcı fiil olarak kullanıldığı bu yapıya Göktepe ağzından alınan bir örnekte rastlanmıştır.

ğabarıb-uleşt “kabarıyor”(GKA, XIX/20)

10. *Fiil + zarf-fiil eki (-Ip) + git-*

Turgut'tan alınan bir örnekte görülmektedir.

ñ edelim televizyonnara hasta olup-gideriz. “ne yapalım, televizyonlara hasta (bağımlı) oluyoruz” (Tur. 1293)

11. *Fiil + zarf-fiil eki (-Ip) + gör-*

gör- yardımcı fiiliyle oluşturulan bu şekil, Fethiye-Üzümlü'den alınan bir örnekte görülmektedir.

benim_ adım meliha yëtmiş altı yëtmiş yëdi, ben sebet sübet edip örüyon ā_lum “Benim adım Meliha. (Yaşım) Yetmiş altı yetmiş yedi, ben sepet süpet örüyorum oğlum” (Üzümlü, F.)

²⁹Krş.: *geliyomaza* 111/21 (MA); *biliyomaz* 78/14; *goruduyomaz* 77/7; *boşaliyomaz* 72/31 (GBAA)

³⁰P. Azimov, ... a.g.e, s. 222-233

³¹**Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I**, Ank. 1991, s. 1068-1069

³²Ş. Bekturov-M. Sergaliyev, a.g.e, s. 116-117

³³*bara otur-man PhTF I*, Wiesbaden 1959 s. 479

12. Fiil + zarf-fiil eki (-Ip) + bürü- (<yürü-)

Dalaman'dan alınan bir örnekte görülmektedir. *yürü-* yardımcı fiiliyle oluşturulan bu yapıda dudak benzeşmesi (*b<y*) olmuştur. *yürü-* yardımcı fiiliyle oluşturulan bu şekil, Türkmençe³⁴, Kazakça³⁵, Kırgızca³⁶ ve Nogaycada³⁷ da görülmektedir.

biz de bollarda *sürünüPbürüyoz*. “biz de buralarda sürünüyoruz” (D, 91)

SONUÇ

Bu çalışmada Muğla ve yöresi ağızlarında, eldeki metinlere göre on iki ayrı şimdiki zaman çekimi tespit edilmiştir. Bu on iki şekil içinde en fazla yaygın olanlar, *yoru-*, *bat-*, *dur-* yardımcı fiilleriyle kullanılanlardır. Diğerleri sınırlı sayıda ve kalıplaşmış örneklerde görülmektedir. Muğla ve yöresi ağızları, şimdiki zaman çekiminde, bir yandan Anadolu'da 13. yüzyıldan itibaren şekillenmeye başlayan Oğuzca yazı dilinin, diğer yandan da Hazar ötesi Oğuz ve Kıpçak ağızlarının etkilerini taşımaktadır.

KISALTMALAR

- BY Bahçeyaka Ağızı, Beyhan Dinç, Muğla Üni. TDE Böl. Bitirme Tezi (Muğla-2001)
- Ç Çetibeli Ağızı, Burhan Akıncı, Muğla Üni. TDE Böl. Bitirme Tezi (Muğla-2001)
- D Dalaman Ağızı (Metin Derleme ve İnceleme), Sibel Karadağ, Muğla Üni. Sosyal Bil. Enst. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Muğla-2001)
- F Fethiye Ağızı (Metin Derleme ve İnceleme), N. Asım Ersoy, Muğla Üni. Sosyal Bil. Enst. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Muğla-2001)
- GBAA Zeynep Korkmaz, Güney-batı Anadolu Ağızları, Ank. 1994
- GKA Göktepe Köyü Ağızı, Sevi Maral, Muğla Üni. TDE Böl. Bitirme Tezi (Muğla-1999)
- K-I Kaset I (Fethiye Bozyer, Ramazan Zor, 85)
- K-IV Kaset IV (Merkez Akçaova, İraz Bütüner, 71)

³⁴ P. Azimov, ... a.g.e, s. 222-233

³⁵ Ş. Bekturov-M. Sergaliyev, a.g.e, s. 116-117

³⁶ Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I, Ank. 1991, s. 1068-1069

³⁷ *bara-yür-men*, PhTF I, Wiesbaden 1959 s. 479

- K-V Kaset V (Merkez Göktepe, Hanife Muslu, 90)
K-VI Kaset VI (Merkez Yemişendere, Saden Büyük, 70)
K-VII Kaset VII (Yatağan-Turgut Şehriye Karaömer, 69)
K-VIII Kaset VIII (Yatağan Turgut, Zehra Akbaş, 68)
K-IX Kaset IX (Merkez Muratlar, Şefkat Yıldırım, 62)
K-X Kaset X (Merkez Gazeller, Esmâ Orhan, 86)
MA A. Caferoğlu, "Muğla Ağzı" TDAY Belleten-1962
Tur Yatağan-Turgut Beldesi Ağzı, Tülay Rollas, Muğla Üni. TDE Böl. Bitirme Tezi (Muğla-2001)
UYA Ali Kırılı, Ula ve Yöresi Ağızları, Kayseri 1994
Y Yeşilyurt Beldesi Ağzı, Ferahnur Erkul, Muğla Üni. TDE Böl. Bitirme Tezi, (Muğla-2001)
Yer Yerkesik Beldesi Ağzı, Ruken Aslan, Muğla Üni. TDE Böl. Bitirme Tezi (Muğla-2001)

KAYNAKÇA

- AKAR, ALİ, "Genel Özellikleriyle Muğla Ağzı", Osmanlının 700. Yılında Muğla Sempozyumu, 6-7 Mayıs 1999 Muğla (Basılmamış Bildiri)
AZIMOV, P.-SOPIYEV, G.-YA, ÇÖNÑEYEV, **Türkmen Dili**, Aşgabat 1974
BEKTUROV, Ş-SERGALİYEV M., **Kazak Tili**, Almatı 1994
CAFEROĞLU, A., "Muğla Ağzı" TDAY Belleten-1962, s. 107-130
CAFEROĞLU, A., **Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I**, s. 137-138 (İkinci baskı 1994)
COŞKUN, VOLKAN, **Özbek Türkçesi Grameri**, Ank. 2000
DEMİR, NURETTİN, "Güney-batı Anadolu Ağızlarında Kullanılan Şimdiki Zaman Eki *-ik gelir*", **Uluslararası Türk Dili Kongresi Bildirileri** (26 Eylül-1 Ekim 1992) Ank. 1996
ERCİLASUN, A. BİCAN, "Muğla Ağzında Kullanılan Bir Şimdiki Zaman Şekli", **Şükrü Elçin Armağanı** (H.Ü. yay.) Ank. 1983, s. 261-262
ERGİN, MUHARREM, **Türk Dil Bilgisi**, İst. 1993 (20. baskı)
GABAİN, A. VON, **Eski Türkçenin Grameri** (Çev.: M. Akalın), Ank. 1988

- GÜLENSOY, TUNCER, "Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki", **Türk Kültürü Araştırmaları** (İbrahim Kafesoğlu Armağanı), Ank. 1985. s. 291
- KARAHAN, LEYLA, **Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması**, Ank. 1996
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I**, Ank. 1991
- KORKMAZ, ZEYNEP, "Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı ile İlişkisi Sorunu", **TDAY-Belleten** 1971, s. 21
- KORKMAZ, ZEYNEP, **Güney-batı Anadolu Ağızları-(Fonetik) Sesbilgisi**, Ank. 1994 (2. Baskı)
- ÖZTÜRK, RIDVAN, **Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil**, Ank., 1997
- Philologiae Turcicae Fundamenta I**, Wiesbaden 1959 s. 479
- Tarihi Türk Şiveleri**, (Çev. AKALIN, MEHMET) Ank. 1984
- TÜRK, VAHİT, "Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri", **TDAY Belleten** 1996, s. 291-340